

Horváth-Sántha Hanga¹

Milipol Asia Pacific 2019 – A délkelet-ázsiai térség legjelentősebb belügyi és biztonságpolitikai konferenciájának összefoglalója

Milipol Asia Pacific 2019 – A Summary of the Conference Entitled "A Collaborative Response to Criminal Innovation" held in 2019 at Milipol Asia Pacific

Absztrakt

A délkelet-ázsiai térségben minden évben megrendezett, hadiipari kiállítással egybekötött Milipol Asia Pacific belügyi és biztonságpolitikai konferenciát az idén Szingapúrban rendezték meg, mintegy 62 ország részvételével. Témája a szakmaközi együttműködés volt a bűnmegelőzésben (A Collaborative Response to Criminal Innovation), különösen a terrorizmus és szervezett bűnözés területén. Az előadók széles palettát képviseltek; volt közöttük katona, rendőr, korábbi belügyminiszter, államközi szervezet képviselője, de helyet kaptak soraikban informatikusok, kutatók és biztonsági szakértők is. Az előadások elsődlegesen a délkelet-ázsiai térség aktuális biztonsági kihívásaira összpontosítottak (egyebek mellett a drog- és emberkereskedelem, a radikális dzsihádzmus jelentette kihívásokra), de a tágabb értelemben vett régiós tapasztalatokról is hasznos információk hangzottak el. A Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Karának Doktori Iskoláját Horváth-Sántha Hanga, harmadéves doktorandusz képviselte.

Kulcsszavak: *Délkelet-Ázsia, biztonságpolitika, dzsihádzmus, terrorizmus, Iszlám Állam, Jeemah Islamiyah*

¹ Nemzeti Közszerológati Egyetem Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar, doktorandusz, National University of Public Service, Faculty of Military Sciences and Officer Training, PhD student, e-mail: santha.hanga@uni-nke.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3945-1293>

Abstract

The current article is a summary of the conference held during the "Milipol Asia Pacific – The Region's Leading International Event for Homeland Security" taking place between 2–4 April 2019 in Singapore. The conference themed "A Collaborative Response to Criminal Innovation" aimed to bring focus on the immediate and future challenges faced by government security forces from organised crime to regional terrorism in the South East Asian region, as well as to map out existing good practices regarding a collaborative approach in tackling these fast-evolving criminal structures. The presentations included topics such as the growing drug trafficking in the region, the threat posed by militant Islamism and jihadism, returning foreign fighters, information security and information warfare and the use of ethical hackers. Hungary and the National University for Public Service was represented through Hanga Horváth-Sántha, third year PhD student at the Doctoral School of the Faculty for Military Sciences and Officer Training.

Keywords: *South East Asia, security policy, jihadism, terrorism, Islamic State, Jeemah Islamiyaah*

Bevezetés

Az Európát érintő aktuális rövid- és hosszú távú biztonsági kockázatok, fenyegetések és kihívások kontextusában jelentős hasonlóságok tapasztalhatók a délkelet-ázsiai térségben, elsősorban a szalafita-dzsihádisták indított radikalizálódás és terrorizmus területén. Az érintett országok (Indonézia, Malajzia, Fülöp-szigetek) is – Európához hasonlóan – most tapasztalják az Iszlám Állam Szíriából és Irakból visszaszivárgó dzsihádistáinak (és családjaiknak) jelenlétéből adódó kihívásokat, mind biztonsági, mind rehabilitációs, mind pedig társadalmi visszailleszkedési potenciál szempontjából. A szomszédos Ausztrália is fontos tapasztalatokkal rendelkezik e területen. Jelen összefoglaló is abból a megfontolásból biztosít nagyobb teret a dzsihádisták jelenléte kihívások és az erre adott válaszok kérdésének, mivel a szóban forgó térség már régóta küzd a tágabb értelemben vett jelenséggel és rendelkezhet ebből fakadóan Európa számára is hasznos tapasztalatokkal.

A militáns iszlamizmus és dzsihádzmus jelentette biztonsági fenyegetés a délkelet-ázsiai térségben²

Szingapúr

Az ország – és egyben a délkelet-ázsiai térség – biztonsága szempontjából sokáig a Jeemah Islamiyah (a továbbiakban: JI, jelentése: „iszlám gyülekezet”) nevű militáns iszlamista csoport jelentette az egyik legjelentősebb veszélyt. A mozgalom gyökerei a második világháború utáni Indonéziáig nyúlnak vissza, céljuk már akkor egy iszlám állam, vagyis kalifátus létrehozása volt a térségben. Hivatalosan az 1990-es évek elején alakult meg a JI, amely a nyugati gyarmatosítás ellen küzdő Darul Islam („Az iszlám háza”) nevű radikális szervezetből nőtte ki magát. 1998-ban hűséget esküdtek az al-Káidának, akik mind ideológiai, mind katonai kiképzésben részesítették a JI tagjait. Kezdetben elsősorban nyugati célpontokat támadtak a térségben. Nevükhöz köthető a 2002-es, Bali szigetén végrehajtott pokolgépes terroristamerénylet (ennek eredeti célpontja Szingapúr lett volna), amelyben 182 személy (kétharmaduk külföldi turista) vesztette életét, míg további 210 személy sebesült meg. A térségben kétségteljesen a JI a legmeghatározóbb iszlamista szereplő, amely egyben a legnagyobb fenyegetést is jelenti. S bár az Iszlám Állam – az al-Káida egy mutációja – megjelenésével teljesen megváltozott a terrorizmus természete a régióban, a radikális iszlamizmus háborús narratívájának központi eleme mindmáig változatlan maradt. A központi narratíva szerint még zajlik a háború a Nyugat és az iszlám között.³ A narratíva ideológiai alapja a szalafita-dzsihádzmus.

A délkelet-ázsiai térségben Indonézián és Szingapúron kívül a Fülöp-szigeteken is megjelentek az Iszlám Államhoz köthető szélsőséges csoportok. Ezek mind a mai napig jelen vannak, a hivatalos szervek szerint nem csökkent a fenyegetettség. Az Iszlám Állam már a kezdetektől érdekelt volt abban, hogy érdekszféráját kiterjessze Délkelet-Ázsiában is, ez a közel-keleti térvészessel csak egyre fokozódik. A terroristaszervezet kezdeti terveiben szerepel már többek között egy délkelet-ázsiai kalifátus („*East Asia Wilayah*”) létrehozása. A közel-keleti hadszíntérről visszatérő dzsihádisták között akadnak olyanok is, akik ennek megvalósításával próbálkoztak. Ezért is jelentik a visszatérő

² Előadók: Kumar Ramakrishna a szingapúri Nanyang Műszaki Egyetem nemzetbiztonsági tanulmányainak igazgatója (ami egyetemen belül a S. Rajaratnam School of International Studies (RSIS) nevű intézethez tartozik), aki előadásában a délkelet-ázsiai térségben jelenlevő radikális iszlamista fenyegetésről beszélt; Rakyan Adi Brata, indonéziai terrorizmuskutató, aki a terrorizmus paradigmájáról és a jövőbeli fenyegetésekről tartotta előadását, valamint Ahmad Al-Muhammady, a malajziai rendőrség tanácsadója, egyben az *International Islamic University Malaysia* munkatársa, aki előadásában a Malajziában tapasztalt radikalizálódásról és erőszakos extrémizmusról érkezett.

³ Bruce Hoffmann amerikai terrorizmuskutató szerint a radikális iszlamista mozgalmakat négy körként lehet felvázolni. Középen az al-Káida található, más néven a „bin Laden-csoport”, akik leginkább az Afganisztán és Pakisztán közötti határterületen működnek. A második kör az al-Káida „leányvállalatai”, vagyis a regionális hálózatok [Jemen – AQ-AP, a magrebi al-Káida – AQIM, a szomáliai al-Shabaab, és nem utolsósorban az ISIL, ami a korábbi iraki al-Káidából (AQI) nőtt]. A harmadik kört azok a harcosok képezik, akik valamilyen szinten kapcsolódtak az al-Káida hálózatához, és akik részt vettek ideológiai és harci képzésben, ezáltal szert tettek jelentős bombagyártó képességre, szervezett hálózatépítési képességekre és akik másokat is radikalizálnak, mint például a 2005-ös londoni merénylet. A negyedik kört Hoffmann az al-Káida-galaxisnak nevezi. Ide tartoznak mindazon személyek, akik elsősorban online kerültek kapcsolatba az ideológiával, és akik nem állnak központi irányítás alatt.

harcosok az elsődleges veszélyt a régió biztonságára. Számos délkelet-ázsiai országból, köztük Indonéziából, Malajziából és a Fülöp-szigetektől is nagy számban csatlakoztak önkéntesként az Iszlám Államhoz Irakban és Szíriában egyaránt. Jelenlegi becslések szerint mintegy 50 indonéz és 8 malajziai tért vissza eddig. De várhatóan jóval többen szándékoznak visszatérni szülőföldjükre (ami nem szükségszerűen történik meg azonnal, de középtávon, a következő mintegy öt évben már minden valószínűség szerint). Ők sokkal kiképzettebbek lesznek, mint az otthon maradt iszlamisták – és ezzel megsokszorozzák az erőiket.

Szingapúr sem immunis a radikális iszlamizmussal szemben. Ennek egyik példája Abu Uqayl, egy szingapúri származású személy az Iszlám Állam kötelékében, aki nem csupán merényletekkel fenyegetőzött, hanem számos videofelvételen is látható, amint kivégzéseket hajt végre, vagy amint arab és angol nyelven merényletekre szólítja fel honfitársait.⁴ Korábbi konkrét fenyegetések közt megemlítendő a Marina Bay Sands (nyugati üzletekkel ellátott, a turisták körében nagy népszerűségnek örvendő komplexum) ellen tervezett merénylet, amit egy Katibah Gonggong Rebus (KGR) nevű csoport készült volna végrehajtani még 2016 augusztusában. A csoport tagjai egy évvel korábban fogadtak esküt az Iszlám Államnak. Az észak-indonéz Batam szigetéről akartak volna egy rakétát lőni az említett célpontra, ám a merénylet meghiúsult, a csoport tagjait pedig 4 éves szabadságvesztés-büntetésre ítélték.

Jelenleg két hangsúlyos megjelenési formája van a térségbeli fizikai (terrorista) fenyegetettségnek: jelentkezhetnek szervezett formában, mint az Iszlám Állam, de jelentkezhetnek magányos merénylők képében is. Ez utóbbi egyre nagyobb veszélyt jelent. A magányos merénylők jellemző elkövetési módszereit leginkább „a mindennapi élet militarizálása” jellemzi – eszerint nincs szükség nagy és drága fegyverekre, hanem elég egy autó, egy kés stb.

Indonézia

A fentiekben már említett Jemaah Islamiyah meghatározó szereplő volt és maradt az indonéziai radikális iszlamista környezetben. 2000 és 2012 között leginkább vallásos célpontokat támadtak, például más felekezetek templomait (21), továbbá külföldi célpontokat (nagykövetségek) (7), állami célpontokat (4) és egyéb létesítményeket (13). 2012-ig jellemzően pokolgépeket alkalmaztak a merényletek során, ám ez az Iszlám Állam színre lépésével megváltozott. Már nem csupán pokolgépeket alkalmaznak merényleteik során, hanem eszköztárukban fellelhető a kés, a lőfegyver és a gyújtogatás is. A 2013 és 2014 közötti időszakot a térségben az Iszlám Állam szárazföldi sikerei okozta eufória és újracsoportosulás jellemezte. 2015 és 2017 között a radikális iszlamisták 12 merényletet követtek el, 10 merényletet sikerült időben felderíteni és megakadályozni. A merényletek száma évről évre nőtt. A JI-től eltérően, az indonéz területeken elkövetett, Iszlám Állam ihlette merényletek célpontjai leginkább állami szereplők voltak (többségük a rendőrséghez köthető). A tavalyi év további növekedő

⁴ További információ erről az alábbi linken olvasható: Singh, Bilveer: Singapore's Islamic State Jihadi, 2018, <https://thediplomat.com/2018/01/singapores-islamic-state-jihadi/> (Letöltve: 2019. 04. 05.)

tendenciát mutat: összesen 15 merényletet követtek el az Iszlám Állam követői, és 11 tervezett merényletet sikerült megakadályozni. Május volt a legintenzívebb hónap a merényletek elkövetése szempontjából.⁵

Egy másik, igencsak aggasztó jelenség a teljes családok radikalizálódása. Leghíresebb ezen esetek közül az a család, amelynek tagjai három helyszínen robbantották fel magukat, három templomot támadva az indonéziai Surabaya városában. A merénylők a következő személyek voltak: az édesapa, két tinédzser fia, az édesanya és további két kiskorú gyerekük. Ez volt tehát az első merénylet Indonéziában, amit részben egy nő és kiskorúak hajtottak végre. A merényletet az Iszlám Állam szinte azonnal magára vállalta az Amaq ügynökségén keresztül. Egy, ezzel részben összefüggő trend a nők egyre hangsúlyosabb szerepe az „*amaliyah*”-ban (vagyis a terroristamerényletek elkövetésében). Míg a JI egyetlen esetben sem alkalmazott nőket merényletek elkövetésére, hanem csak támogató szerepük volt, addig az Iszlám Állam ideológiája szerint már a nők is lehetnek a merényletek prominens szereplői.⁶

Várható trendek 2019-ben és azon túl: Minden valószínűséggel lesz olyan csoport, amely továbbviszi az Iszlám Állam ideológiáját, bár ezek vélhetően nem új szervezetek lesznek, hanem inkább újraalakuló korábbiak. Ez utóbbira példa a korábban említett Jeemah Islamiyah, ami újra aktivizálta magát és a korábbi tapasztalatokhoz képest ismét kész az erőszak alkalmazására. A régi JI a felszámoláshoz közeli 2007-es állapotában egy radikalizáló és toborzó (az ő megfogalmazásukban *dakwah*, azaz prédikáló és vallásosságra buzdító) tevékenységre állt át. Egyebek mellett indonéz egyetemeken voltak aktívak. De míg a régi csoport ellenezte az Iszlám Állam ideológiáját és módszereit, az új – gyakran „Neo-JI”-ként emlegetett szervezet már nem hátrál meg, ha erőszakot kell alkalmazni céljai elérése érdekében.⁷ Az indonéz hatóságok 2014 és 2017 között a szervezet 19 tagját tartóztatták le. A szakértő szerint a Neo-JI tagjai jellemzően professzionális személyek, akik sok esetben magát a folyamatot élvezik (kiképzés, tervezés, rejtőzés) és professzionalizmusuk miatt az elkövetkező néhány évtizedben várhatóan komoly gondot fognak jelenteni, de nem csak Indonéziában. Vezetője az 1964-ben született Para Wijayanto (aki „*Mr Director*” néven ismert). Mérnöki diplomával rendelkezik, a Fülöp-szigeteken militáns iszlamisták szervezésében katonai kiképzésen vett részt. Vezetése alatt sikeresen felemelkedett a szervezet, szakértők szerint még sokáig lesz meghatározó szereplő a térségben, ami a radikális iszlamizmus terjeszkedését és fennmaradását illeti.

Tekintettel arra, hogy 2018-ban (egy év leforgása alatt) majdnem 400 személyt tartóztattak le az indonéz hatóságok radikális iszlamista indíttatású bűncselekmények vádjával, várhatóan ez a trend is folytatódik. A nagyszámú letartóztatás részben új jogi eszközökre is visszavezethető, tudniillik a rendőrség a korábnál több eszközzel rendelkezik, ami a terrorizmussal gyanúsított személyek letartóztatását illeti. Emellett

⁵ Május volt Ramadán hónapja az iszlám naptára szerint, ami a szalafita-dzsihádistá értelmezésben a dzsihád hónapja. Ezt az értelmezést erősítette meg az Iszlám Állam akkori szóvivője, Abu Mohammed al-Adnani 2016 tavaszán, amikor követőiket e hónapban elkövetett merényletekre szólította fel.

⁶ Az előadó példaként mutatott néhány, a Telegram közösségi médiáról lementett képernyőfotót, amikor *bahasa* nyelven folyik az élénk vita arról, hogy miért is van szükség női merénylőkre, mikor vannak még férfiak (ez még egy 2015-ös diskurzus volt, 2017-re ez már teljesen megváltozott).

⁷ Egy aktuális elemzés a „Neo-JI”-ról: The Re-Emergence of Jemaah Islamiyah, IPAC Report, 2017, http://file.undersstandingconflict.org/file/2017/04/IPAC_Report_36.pdf (Letöltve: 2019. 04. 05.)

a visszatérő dzsihadistákról elsősorban a török illetékes szervektől, egyre több jól hasznosítható információ érkezik. Az Indonéziába visszatérők között a gyerekek vannak a legtöbben, itt – a nyilvánvaló ideológia és esetleges katonai kiképzés jelentette veszélyek mellett – a poszttraumás stressz zavar (PTSD) is jelentős kihívás, nem csupán mentálhigiénia, de a társadalmi kohézió és visszaailleszkedés szempontjából is.

Bár önmagában pozitív tény, mégis további veszélyforrást jelent a terrorista-bűncselekményekért elítélt személyek megemelkedett száma (jelenleg 441). Értelemszerűen nem jó megoldás terroristákat más terroristák mellé helyezni, figyelemmel a „klikkesedés” veszélyére. Kívülálló személyek melletti elhelyezés esetén pedig, a tapasztalatok szerint, elkezdik toborzó és radikalizáló tevékenységüket. A kormány ezért Jáva szigetétől délre egy új „szuperbörtönt” hozott létre (Nusakambangan), ahol az arány 70 : 30 (az Iszlám Állammal szimpatizálók javára). Az ötlet kiváltója egy tavalyi börtönlázadás volt, amikor mintegy 155 elítélt ISIS-fogvatartottnak sikerült egy magas biztonságú fegyintézetben fegyverekhez jutnia és az intézet egyes részeit elfoglalva öt biztonsági őrt meggyilkolni és többeket túszul ejteni.⁸ A börtön – éppúgy, mint Európában – még mindig melegágya a dzsihadista radikalizálódásnak. Hasonlóan nagy kihívás, hogy hamarosan újabb 400 hasonló hátterű személy kezdheti meg szabadságvesztés-büntetésének letöltését.

Malajzia

Malajzia már az 1940-es évek óta tapasztalatokkal bír a terrorizmus különböző válfajait illetően; a kommunistáktól elkezdve napjaink radikális iszlamista terrorizmusáig. Ahhoz, hogy jobban megértsük a délkelet-ázsiai térségben zajló iszlamista radikalizálódást, meg kell értenünk a globális, regionális és a lokális kontextust is, e két utóbbinak szerves részei a térségben jelenlevő szektariánus konfliktusok, amelyek szintén hozzájárulnak az ideológia és az erőszakos megnyilvánulások befogadásához, felerősödéséhez. Az internet és a közösségi média is jelentősen hozzájárult a radikális iszlamizmus globális inspirálóerejének növeléséhez, amit leginkább a közel-keleti konfliktus tovagyrúzóeként lehet értelmezni.

Malajzia jelenleg elsősorban a visszatérő dzsihadisták jelentette biztonsági kihívással küzd. Friss (2019. március 18.) becslések szerint eddig 13 malajziai tért vissza, jellemzően Idlib „elvesztése” után. A malajziai kormány álláspontja, hogy ezeket a személyeket kötelességük visszafogadni, mert „nem hagyhatják, hogy állampolgáraik más országokban tovább folytassák a bűnözést”. Egy visszafogadást elsősorban igazságszolgáltatás elé állítás kell, hogy kövessen, ám ezután meg kell kísérelni a társadalmi beilleszkedésük elősegítését. Mindazonáltal készülni kell a délkelet-ázsiai iszlamista terrorizmus harmadik hullámára is. A regionális változások és belpolitikai ügyek is jellemzően felerősítik a terrorisatevékenységet. A térségbeli terrorista-melegágyak továbbra is fennmaradnak, bár nem feltétlenül mutatnak folytonos aktivitást.

⁸ Többet az esetről a következő linken lehet olvasni: Cochrane, Joe: Deadly Uprising by ISIS Followers Shakes Indonesia's Prison System, *The New York Times*, 2018, www.nytimes.com/2018/05/10/world/asia/indonesia-prison-riot-islamic-state.html

Fülöp-szigetek

Tervei megvalósítása, érdekszférája kiterjesztése érdekében az Iszlám Állam sikeresen ki tudta használni a délkelet-ázsiai térségben tapasztalt társadalmi feszültségeket. Egy példa erre a Fülöp-szigetek déli részén fekvő, jelentős muszlim lakossággal rendelkező Mindanao tartomány, amely már több évtizede folytat harcot a katolikus többségű országtól való elszakadás érdekében. Idén januárban történt a legutóbbi terroristamerénylet, amelynek célpontja ezúttal egy katolikus templom volt. A robbantás következtében 27 ember vesztette életét és mintegy 70 személy sérült meg. Marawiban, a legnagyobb muszlim városban, 2017 májusa óta szükségállapot van érvényben, amit Duterte elnök rendelt el az Iszlám Állam helyi híveinek tevékenysége miatt. Ekkor fegyveres összecsapások törtek ki a rendvédelmi szervek és a radikális iszlamisták között, amelynek kiváltó oka az volt, hogy az előbbieket egy helyi ISIS-vezető akartak volna letartóztatni. Öt hónapig húzódott a fegyveres konfliktus, amelyben több mint 1000 ember vesztette életét.

Bővebb kitekintés: Ausztrália⁹

Röviden az Iszlám Államról

Az Iszlám Állam vezetője, Abu Bakr al-Bagdadi a radikális iszlamizmus egy mutáns formáját alakította ki a 2010–2013 közötti időszakban. Ő töltötte be az úrt bin Laden után, ő tudott egy új ideológiát alkotni és új híveket toborozni. A kalifátus létrehozása már a kezdetektől központi célként szerepelt terveiben. Ideológiájának második meghatározó eleme a *takfir*, vagyis a más véleményen levők hitelenné nyilvánítása, és ezzel mintegy kivégzésük feljogosítása. Ezen elv mentén gyilkolt az Iszlám Állam könyörtelenül síitákat, jazidiket, keresztény kisebbségeket, ellenük harcoló katonákat, gyerekeket és civileket egyaránt. Harmadik fontos eleme az ideológiának a *hidzsrá*, a kalifátus területére történő bevándorlás. „Fénykorában” mintegy 12 millió ember élt az Iszlám Állam uralma alatt, ekkor volt a legnagyobb a kalifátus földrajzi kiterjedése.

A kalifátus területén kívül elkövetett terroristamerényleteknek leginkább üzenetértékük volt, miszerint az ISIS egy globális szereplő, amellyel számolni kell (elsősorban a nyugati rendvédelmi szerveknek és kormányoknak). A világ egyik leggazdagabb terroristaszervezete volt, fénykorában közel 15-16 milliárd USD volt a birtokában, ezért kereskedelmi szervezetként is működött. Elkobzás, rablás és harácsolás útján megszerzett vagyonukból sok pénz ment a hadviselésük finanszírozására, noha ez nem konvencionális hadviselést jelentett. Propaganda szempontjából az ISIS sokat tanult az al-Káidától. Nagyban támaszkodott a katonák saját készülékeire, amiket mindig magukkal vittek terepre azzal a felszólítással, hogy készítsenek képeket és felvételeket, amiket majd feltöltenek a terroristaszervezet internetes felületeire. Mindeközben

⁹ Előadók: Roman Quadvlieg, az ausztrál vám- és határőrség volt igazgatója, a kalifátus utáni globális fenyegetésről értekezett, LeAnne McCusker, ausztrál szuperintendáns a 2014 decemberében történt sydney-i túsdrámáról tartotta előadását, míg Zohar Dromi, az ausztrál Shield nevű biztonsági cég tulajdonosa mind a dzsihádisták, mind pedig a neonáci fenyegetéssel kapcsolatos ismereteiről számolt be.

profi marketingesek is dolgoztak az irodákban, akik többek között a *Dabiq* (később *Rumiyah*) nevű, többnyelvű propagandamagazint szerkesztették. A terroristaszervezet globális pusztításait a következő számok összegzik (2018 februárig): 143 merénylet 29 országban, 2043 halálessel.¹⁰

Az Amerikai Egyesült Államok vezette nemzetközi koalíció Szíriában 18 826, míg Irakban 13 535 légi támadást hajtott végre, a legtöbb Moszult, Rakkát és Hajint érte. Baghúz kicsi városa az iszlamisták utolsó fő erődítménye volt, ahova a végső harcok során mintegy 5–10 ezer dzsihádistá tömörült. A harcosok közül sokan adták fel magukat, de jelentős volt azok száma is, akik elmenekültek. Feleségeik és gyerekeik közül a többség (mintegy 40 ezer ember) jelenleg az észak-szíriai *al-Hawl* menekült-táborban tartózkodik.

Az ausztrál tapasztalatok

A délkelet-ázsiai térség fent említett országaihoz – és Európához – hasonlóan, Ausztrália számára sem ismeretlen a szalafita-dzsihádistá indíttatású radikalizálódás és az ebből fakadó terrorcselekmények elkövetése. 2015 decemberében egy radikális iszlamista fegyveres (az iráni származású Man Monis, muszlim prédikátor, aki menedékjogot kapott Ausztráliában) több tíz embert ejtett túsul egy Sydney központjában (Martin Place) fekvő kávézóban. A helyszín választása szimbolikus jelentőségű, hiszen a Martin Place nem csupán a parlamenthez, az emblematikus operaházhoz és a központi bankhoz van közel, hanem itt rendezik meg általában az ausztrál történelemhez kötött különböző megemlékezéseket (például elhunyt katonák emlékére). De itt található az egyik legnagyobb ausztrál tv-csatorna (*Channel 7*) központja is. Az ISIS által ihletett Man Monis mintegy 17 órán keresztül tartotta túsul a kávézóban tartózkodó embereket, követelve tőlük, hogy telefonjaikról hívjanak fel különböző ausztrál újságokat és hírcsatornákat, és mondják el a férfi követeléseit. Monis ezenkívül azt is követelte, hogy az akkori miniszterelnökkel, Tony Abbottal beszélhessen. A túsúdráma az épület rendőrség általi megrohamozásával ért véget. Hárman vesztették életüket; a túszejtő, a kávézó tulajdonosa és az egyik túsul ejtett hölgy.

A rendőrség szempontjából az alábbi nehézségek merültek fel az eset kapcsán. A kávézóban készült felvételek szerint fekete hátizsák és fekete mellény volt a túszejtőn, ezenfelül azt állította, hogy még négy másik helyszínen is pokolgépet helyezett el. A rendőrségnek átlagosan minden tizenötödik másodpercben kellett kritikus döntéseket hoznia, mindemellett folyamatosan kellett kommunikálnia a lakossággal és az érintettek családjával (akik az egész drámát élő adásban követhették) a hivatalos csatornákon keresztül. Az esetet később felülvizsgáló bizottság egy 600 oldalas dokumentumban 45 konkrét javaslatot adott át a kormánynak, levonva a rendvédelmi szervekre (is) vonatkozó legfontosabb következtetéseket.¹¹ Man Monis korábban ismert

¹⁰ Lister, Tim et al.: ISIS goes global: 143 attacks in 29 countries have killed 2,043, CNN, 2018, <https://edition.cnn.com/2015/12/17/world/mapping-isis-attacks-around-the-world/index.html> (Letöltve: 2019. 04. 05.)

¹¹ Az ajánlások rövid összefoglalója itt olvasható: The 45 recommendations of Lindt cafe siege inquest, Sydney Morning Herald, 2017, www.smh.com.au/national/nsw/the-45-recommendations-of-lindt-cafe-siege-inquest-20170524-gwc00o.html

volt a rendőrség számára; bűnrészességgel vádolták feleségének meggyilkolásában, mintegy 40 szexuális bűncselekmény elkövetésével gyanúsították és korábban elítélték, amiért becsmélró leveleket küldött külföldön elhunyt ausztrál katonák családjainak.

2018 novemberében Melbourne-ben egy szomáliai származású radikális iszlamista robbantotta fel járművét egy épület előtt, majd késelt meg halálosan egy biztonsági őrt. A merényletről készült amatőr felvételeken¹² jól látható, ahogy a merénylő több percen keresztül hadonászik egy késsel, kergeti a rendőröket (akik egyre csak hátrálnak), míg végül lelövik. Szakértők szerint ez az eset jól példázza nem csupán a biztonsági rutink hiányát, hanem a nyugati világ rendvédelmi szerveinek elpuhulását és drámaian csökkent veszélyfelismerő képességét is. Ezért is kiemelten fontos a biztonság szavatosságáért felelős személyzet kiképzése, az észlelési képességeik növelése, és további biztonsági intézkedések foganatosítása. Ez utóbbin belül különösen fontos az átmenet a rutin és a sürgősségi helyzet között, ezt pedig minél többet kell gyakorolni.

Az ausztrál nemzetiségű kiutazó dzsihadistákkal kapcsolatosan elhangzott, hogy többségük fiatal férfi, de akadt köztük szép számban nő és gyermek is. A nem harci szerepet betöltő személyek között akadtak orvosok, mérnökök és üzletemberek is. Ezek a személyek sok esetben ismertek voltak a származási ország hatóságai számára, de a legtöbb esetben nem lehetett megállítani őket kiutazásuk előtt; vagy a kevés bizonyíték, vagy az elégtelen törvények miatt. Esettanulmányként elhangzott a leg-hírhedtebb ausztráliai dzsihadista története. Khaled Sharrouf¹³ 1981-ben, libanoni szülők gyermekeként született Ausztráliában. Sydney-nek egy bevándorló többségű, marginalizált és bűnözéstől sem kímélt negyedében nőtt fel. Serdülőkorában többször került összetűzésbe a rendőrséggel, de ennek ellenére nem volt sejtethető, hogy egykoron ő lesz az ország egyik legveszélyesebb dzsihadistája. Dühkitörései és agresszív viselkedése tipikusan sebezhető személyiségre utaltak, és többször ítélték el kisztílu bűnök miatt. Így került kapcsolatba radikális iszlamistákkal, akik sikeresen vonták be erőszakos világképükbe. Sharrouf bele is keveredett egy terroristamerénylet tervezésébe, amit ausztrál területen hajtottak volna végre. A felderítőszervek ugyanakkor még tervezési fázisban leleplezték a csoport szándékát: fegyvereket és gránátokat vásároltak fel, házilag gyártott robbanóeszközök gyártásához szükséges vegyszereket szereztek be és már a célpontokat listázták (többek között egy katonai bázist Sydney déli részén, egy nukleáris létesítményt és egy tömegrendezvények lebonyolítására alkalmas helyszínt, például egy stadiont). Ez 2013 előtt történt, még az Iszlám Állam színre lépése előtt. Sharrouf a sikeresen megakadályozott merénylet után 12 hónapig tervezte az Iszlám Államhoz való csatlakozását, végül bátyja útlevelével utazott Szíriába. Dokumentáltan sok kegyetlenségben vett részt. Családot is alapított, két nőtől 5 gyermeke született, a fiúkat is bevonta a fegyveres kiképzésbe és ütközetekbe. Az ausztrál kormányt az a kép ébresztette fel, amikor Sharrouf hétéves fia egy „hitetlen” (egy szíriai katona) levágott fejét tartja a kezében és a kép bejárta a világsajtót. Sharrouf végül

¹² Elérhető a YouTube-on: Melbourne Terrorist Attack 9 November 2018 911 Australia, www.youtube.com/watch?v=E-UBb78WjNKQ

¹³ Többet Sharrouf életéről az alábbi linken lehet olvasni: Rubinsztein-Dunlop, Sean: Khaled Sharrouf: The Australian radical fighting for Islamic State in Iraq and Syria, 2016, www.abc.net.au/news/2014-08-14/khaled-sharrouf:-the-australian-radical-fighting-in-iraq/5671974 (Letöltve: 2019. 04. 05.)

három fiával együtt meghalt egy légi támadás során. Az ausztrál kormány ettől még formálisan meghozta a döntést az állampolgárságának a visszavonásáról.

Az Iszlám Állam szárazföldi visszaszorítása és harcosainak szétszéledése nem jelenti egyben az ideológia elpusztítását. Az ideológia minden valószínűség szerint tovább él, az elmenekült katonák nagyon elszántak a gerilla/aszimmetrikus hadviselés folytatásában. Minden valószínűség szerint továbbra is célpontjaik között marad a civil infrastruktúra és a jogállamiság, és célkitűzésük mindenképpen a jövőbeli újraszerveződés lesz. Egyes becslések szerint az Iszlám Állam közel 400 millió USD-t mentett ki elfoglalt területeiről, tehát lesz bőven, amivel a további hadviselést finanszírozni lehet. A nemzetközi koalíción is múlik, hogy mennyire akarják nyomás alatt tartani a régiót – emellett természetesen a világpolitikán, valamint a két érintett ország, Szíria és Irak politikusain is. A külföldi dzsihádisták közül sokan tértek vissza származási országukba. Megedzette őket a háború, visszatérésük után várhatóan vezetői pozíciókat fognak betölteni és komoly fenyegetést jelentenek a nyugati társadalmakra. A további hadszíntér ezért nagy valószínűség szerint annak a 71 országnak a területe lesz, amelyek részt vettek az Iszlám Állam elleni nemzetközi koalícióban.

A délkelet-ázsiai térség aktuális biztonsági kihívásainak egyik hangsúlyos eleme: a drogereskedelem

Az ENSZ Kábítószer-ellenőrzési és Bűnmegelőzési Hivatala (a továbbiakban: UNODC) regionális irodájának igazgatóhelyettese¹⁴ szerint a biztonság kérdését szükségképpen bele kell foglalni a regionális fejlődési tervekbe. A délkelet-ázsiai térség erősen halad a regionalizálódás felé, ám a fejlődés egyik negatív velejárója a szervezett bűnözés transznacionálissá válása. Ez többek között az egyre növekedő drogereskedelemben is megmutatkozik, amelynek bevételei egy idén júniusban megjelenő jelentés szerint még a 100 milliárd USD-t is meghaladják (ami önmagában is jóval több, mint némely ázsiai ország GDP-je). A UNODC szerint az egyes bűncselekményekből származó illegális bevételek az elmúlt évben a következőképpen alakultak: drogereskedelem (metamfetamin és heroin): 40 milliárd USD, hamisítás (*counterfeit*): 30 milliárd USD, környezeti bűnözés (illegális fakitermelés): 24 milliárd USD, emberkereskedelem 24 milliárd USD.

A térség drogereskedelemmel kapcsolatos legerősebb trendje a szintetikus drogok térhódítása. A mianmari ópiumtermelés 2013 és 2018 között 35%-kal csökkent. Az itt termelt ópium – az afganisztánitól eltérően – jellemzően a térségben marad. A termelés csökkenése a megcsappant kereslettel magyarázható, a szakértő szerint az egész délkelet-ázsiai térség leginkább a szintetikus drogok használata felé halad. Egy, a UNODC által végzett közvéleménykutatás szerint 2008-ban alig néhány ország említette a metamfetamint – mint a szintetikus drogok egyik legnépszerűbb műfaját – jelentősebb aggodalomra okot adó körülményként. A 2018-as évben elvégzett hasonló felmérés szerint ugyanakkor már a térség valamennyi országa ezt említette

¹⁴ Julien Garsany, UNODC: Szervezett bűnözés és emberkereskedelem az ázsiai térségben (ASEAN).

legfőbb kihívásként. A tavalyi évben a térség országaiban összesen 130 tonna metamfetamint foglaltak le. A metamfetamin legfőbb előállítási helyszíne korábban Kína volt, de innen a rendvédelmi szervek egyre hatékonyabb rajtaütéseinek (helyesebben: a laborok felszámolásának) köszönhetően, átköltözött olyan helyekre, ahol kevesebb esélye van az említett szerveknek. A gyártás jelenlegi „aranyháromszöge” Mianmar, Thaiföld és Malajzia, itt is elsősorban a határvidékek, ahol nehezebb a hozzáférés a rendvédelmi szervek számára. A thai–mianmari határon a nehézségek ellenére exponenciálisan nőtt a lefoglalások száma; a thai hatóságok a tavalyi év folyamán kilencszer annyit drogot foglaltak le (kristálymet és metamfetamin tablettá), mint az elmúlt 10 évben együttvéve. Az egyik legjelentősebb térség az előállítás szempontjából jelenleg a thaiföldi és a laoszi határvidék. A fent említett ópiumtól eltérően a Mianmarban gyártott metamfetaminra nem pusztán a délkelet-ázsiai térségben van kereslet, hanem az Amerikai Egyesült Államokban, Kanadában és Ausztráliában is foglaltak már le innen származó szintetikus drogot. A metamfetamin iránti érdeklődés részben alacsony árának tudható be. A szakértő szerint évről évre csökken a szintetikus drogok ára. Mianmarban a kristálymet 14 USD/g, ugyanakkor Koreában és Japánban már 600 USD/g.

A drogkereskedelem útvonalai dinamikusan és folyamatosan rajzolódnak újra. Mivel elsősorban regionális „üzletről” van szó, elsősorban regionális szereplők működtek a kereskedelmet, immár a Latin-Amerikából már ismert drokartellekhez hasonló módon. A szakértő szerint a (késztermék) lefoglalások mellett az alapanyagok lefoglalására volna célszerű összpontosítani. Amennyiben ismert az alapanyag származási helye, úgy könnyebb lefoglalni. Mivel a gyártáshoz szükséges bizonyos laboratóriumi felszerelés is, ezeket az eszközöket elvileg könnyűszerrel kellene, hogy detektálják a vámhatóságok, ám ez valamiért mégsem történik meg.

Ami a térségbeli emberkereskedelmet illeti, ennek jelenlegi két legfőbb hajtómotorja, illetve megjelenési formája a kényszermunka és a szexuális kizsákmányolás, amelyeknek célországai mind Ázsiában és Európában találhatóak. A szexuális kizsákmányolás egyik alfaja a kényszerházasság intézménye, de új trendként a szinte iparszerűen űzött béranyaság is megjelent. Egyes térségekben komplett házak vannak fenntartva csak béranyák számára, ahonnan utána igen jelentős összegekért adják tovább a gyerekeket.

Szintén nagy kihívást jelent a vadállatokkal való kereskedelem. Ez elsősorban tengeri konténerekben való szállítás útján zajlik. Az illegális fakereskedelem is jelentős problémát jelent, az ENSZ számításai szerint a térség fakereskedelmének mintegy 90%-a illegális. A törvénytelenül kivágott fákat később korrupció segítségével mossák tisztára („*timber laundering*”). Egyes számítások szerint 2-5 éven belül már nem maradnak nemes fák a térségben.

Szintén új műfaja a térségbeli bűnözésnek a kaszinókon keresztül történő pénzmosás. Különösen a határterületeken nőtt meg a kaszinók száma (Mianmar/Laosz, Thaiföld/Laosz), ahol jelenleg mintegy 90 kaszinó működik. Az új trendet az befolyásolja erőteljesen, hogy az érintett országokban nincs jogszabályi környezet, amely a kaszinók működését szabályozná. A pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása elleni küzdelem nemzetközi standardjait meghatározó kormányközi szervezet, a Pénzügyi

Akciócsoport (FATF) szürkelistázott is egy országot a térségben,¹⁵ de hamarosan egy második is hasonló sorsra kerül. Az előző azért kapott negatív minősítést, mert még soha senkit nem ítélték el pénzmosásért vagy terrorizmus finanszírozásáért. Az FATF szürkelistázásának egyik következménye, hogy az adott országnak sokkal nehezebb lesz hozzáférni a nemzetközi piacokhoz.

Egyéb aktuális biztonsági kérdések

Adatkereskedelem, álhírek és etikus hackerek alkalmazása az információk hadviselés korában

A 2005 és 2009 között hivatalban lévő amerikai belügyminiszter¹⁶ szerint napjaink egyik legnagyobb kihívása az interneten található információmennyiség, valamint az a tény, hogy az elmúlt pár év alatt az információ sokkal értékesebbé nőtte ki magát, mint az arany vagy a kőolaj. Az információgyűjtés nem pusztán abból áll, amit mi önkéntesen adunk meg. Ingyen szolgáltatások és applikációk nincsenek az internet világában, így ha nem is pénzzel fizetünk egyes letöltésekért, az adatainkkal mindenképpen. A mobiltelefonok elmentik a helyeket, ahol jártunk, a keresési szokásainkat, a törzsvásárlói kártyák pedig regisztrálják vásárlási szokásainkat. Hétköznapjainkban mindannyian tekintélyes adatmennyiséget generálunk, ebből pedig sok töltődik fel automatikusan az úgynevezett felhőbe. A szerver tulajdonosának tökéletes rálátása van az adatainkra, ezeket pedig adatbrókerek harmadik félnek is továbbadhatják.

A 2001. szeptember 11-ei merénylet idején Chertoff az amerikai Igazságügyi Minisztérium Büntetőjogi Főosztályának volt a vezetője. Elmondása szerint amerikai biztonsági elemzők ekkor látták be, hogy drámaian megváltozott a fenyegetés természete. Nem csupán egy konvencionális ellenségről van szó, hanem transznacionális terrorizmusról; olyan emberekről, akik elrejtőznek a tömegben, hogy a későbbiekben amerikai földön követhessenek el merényleteket. A hatóságok ráeszméltek, hogy szorosabbra kell fűzni az együttműködést a magánszektoralal annak érdekében, hogy hatékonyabban lehessen tömeges léptékben megfigyelni és elemezni nemcsak utasokat, de emberi viselkedéseket is. A tömegmegfigyelés, regisztrálás és elemzés példaként hozta fel a Kínában hamarosan bevezetendő „társadalmi kreditrendszer”: ez egy online arcfelismerő-rendszer, ami állandóan nyilvántartja az emberek viselkedését és szokásait és ez alapján dönti el, hogy ki a jó állampolgár és ki nem.¹⁷ Jóllehet ez is egyfajta, az állampolgárok szociális aktivitását mérő állami kontrollnak számít, jellemzően inkább a kormányok azok, amelyek kezét a szigorú adatgyűjtési

¹⁵ Az előadó nem nevezte néven az adott országot, de könnyen kideríthető, hogy Kambodzsa az érintett hely. Cambodia put on money-laundering watchlist in move that may curtail foreign investment, 2019, www.straitstimes.com/asia/se-asia/cambodia-to-be-put-on-money-laundering-watchlist-in-move-that-may-curtail-foreign (Letöltve: 2019. 04. 05.)

¹⁶ Michael Chertoff.

¹⁷ Várhatóan 2020-tól lép életbe a kínai állampolgárokat megfigyelő mintegy 200 millió termékgyűjtő kamera és ezek felvételeit elemző óriási háttérrendszer. Pontszámuk csakis az emberektől, maguktól függ: amikor a kormányzat által jónak ítélt dolgot tesznek, pluszpont kapnak, ám ha a kormány erkölcsi vagy politikai érzéke szerint helytelen dologba mennek bele, máris csökken a pontszámuk.

és -kezelési törvények megkötik, szemben a magánszektoral. Ezért is lenne szükséges és időszerű szigorítani a magánszektor adatfelhasználására vonatkozó jogszabályokat.

Az információs hadviselés korában szintén nagy gondot jelent az adatok fegyverként való felhasználása a társadalmi kohézió megzavarása érdekében, vagyis az adatok arra való tudatos felhasználása, hogy kétséget szüljenek és megosztást szítsanak egy geopolitikai konfliktus generálása (vagy fenntartása) érdekében. Példaként szolgált erre a 2016-os amerikai választás, de az említett kontextusban említették Franciaországot és Ukrajnát is. Az eljárást nem pusztán választások alkalmával használták, de egyes társadalmi csoportok részéről más esetekben is (mint például az Amerikai Egyesült Államokban annak érdekében, hogy társadalmi feszültséget generáljanak, példának okáért a rendőrséget egy kisebbséggel állítsanak szembe, ezzel a közvéleményt a rendőrség ellen hergelve). Az álprofilok gyártása vagy magánprofilok manipulálása bevett orosz taktika, hasonlóképp az álhírek gyártása és terjesztése is. Ez utóbbinak célja az emberek állami hatalommal és demokráciával szembeni bizalmának befolyásolása. Egyre több algoritmus foglalkozik jelenleg azzal, hogy miként lehet az emberek érdeklődési köreit elemezni (*micro-targeting*).

Az információbiztonsággal kapcsolatban szó esett az etikus hackerek alkalmazásáról is.¹⁸ Az etikus hackerek (úgy, mint a kutatók) nélkülözhetetlenek a fejlődés számára, hiszen sebezhetőségeket fedeznek fel, gyenge biztonsági intézkedéseket tudnak erősíteni, emellett serkenthetik egy adott téma körül a közbeszédet. Ezek közül pedig egyik sem a bűnözők vagy a kormányok feladata, vagy érdeke, jóllehet ez utóbbi szintnek kifejezett érdeke kellene legyen, hiszen minél jobban ismertek a rendszer gyengeségei, annál jobb és megalapozottabb döntéseket lehet hozni.

A polgári légi közlekedés előtt álló kihívások¹⁹

A légi közlekedési ágazat exponenciális növekedését jól alátámasztják az elérhető mutatók: az utasok száma 2010-ben 2,4 milliárd volt, 2019-ben már 4,6 milliárdra emelkedett, míg 2050-ben várhatóan eléri majd az évi 16 milliárd főt (ami több, mint a világ népességének a kétszerese). A légi fuvarozások száma is követi az előbb látott fejlődést. Ezekre az egyértelmű és nehezen fékezhető trendekre való tekintettel egyre több reptér épül. (Kínában például most épül a Beijing Daxing International Airport, ami 2025-re évente 72 millió utast fog majd tudni fogadni.) Valamint több a reptéri bővítés, nagyobb számú légitársaság alakult és egyre több a repülőgép (az Airbus számításai szerint a világon forgalomban lévő repülőgépek száma 20 éven belül elérheti a 48 ezret).²⁰ Mindez azt is jelenti, hogy sokkal több személyzetre lesz szükség. Légi biztonság szempontjából pedig elkerülhetetlen, hogy jóval nagyobb nyomás lesz mind a légitársaságokon, mind pedig az államokon, hogy a továbbiakban is garantálni tudják a légi utasok biztonságát. E tekintetben különösen az alkalmazottak és személyzet jelenthetnek biztonsági problémát. A kabinszemélyzet (pilóta, légiutaskísérők)

¹⁸ Jeff Moss, DEF CON US: A hackerek alkalmazásáról.

¹⁹ Tang King Shing: A polgári légi közlekedés védelme, Hong Kong-i Rendőrség.

²⁰ Hilsz-Lothian, Aaron: Airbus Predicts 37,400 New Aircraft Will Be Required in 20 Years, 2018, <https://samchui.com/2018/07/08/airbus-predicts-37400-new-aircraft-will-required-20-years/> (Letöltve: 2019. 04. 05.)

és a gépek szervizeléséért felelős személyek veszélyeztethetik leginkább a biztonságot, amennyiben a megnövekedett nyomás miatt nem tudják rendesen elvégezni a feladatukat. Emellett nőhet a különböző rosszindulatú vagy megtévesztő viselkedésnek való kitétséjük (manipulálás, beszivárgás, egyéb rosszindulatú szándék) is. Emellett a repülőtéri személyzet is biztonsági kockázatot jelenthet, nem utolsósorban a fontos biztonsági rendszerekhez való hozzáférésük miatt. Ezért is kellene csoportspecifikus intézkedések: a repülőtéri és légi személyzet felvételét minden esetben egy pszichológiai teszt, alkohol- és drogtest, biztonsági ellenőrzés és pszichológiai kivizsgálás kellene megelőzze, pilótáknál ez még egy alkalmassági vizsgával is bővülne. A szakértő időközbeni szűrőpróbákat ajánlana, illetve rendszeres mentális és fizikai vizsgálatokat.

A párizsi nyári olimpiai játékok (2024) biztonsági kihívásai²¹

A párizsi nyári olimpiai játékok óriási kihívást jelentenek biztonsági szempontból. Jelenleg jóval magasabb a fenyegetettségi szint, mint a londoni 2012-es olimpia alatt, hiszen Párizs egy „nyitott város a schengeni térségben”, ezért könnyen ki van téve a legkülönbözőbb veszélyeknek. Könnyen elérhető tömegközlekedéssel, mint ahogy azt a 2015-ös novemberi párizsi terroristamerényletek is mutatják. Az előadó szerint az eseményt nem lehet a foci VB-hez hasonlítani, mert ez negyvenszer nagyobb lesz: 17 ezer atléta, 300 ezer fős személyzet, 13 millió szurkoló lesz jelen az olimpia helyszínein és mintegy 4 milliárd néző követi várhatóan 25 ezer médium segítségével. Ilyen szempontból fontos szimbolikus értéke is van az eseménynek, amit előszeretettel vehetnek figyelembe terroristaszervezetek a célpontok kiválasztásakor. Az olimpiai játékok közel 170 helyszínt érintenek, ezek leginkább Párizs környékén találhatóak, de Marseille-ben is, Biarritzben is lesz sportesemény.

Fontos, hogy korábbi és közelgő olimpiai biztonsági intézkedésekből is lehet tanulni. A 2016-os Rio de Janeiro-i olimpián például 570 millió kiberbiztonsági kihívással kellett megküzdeni, de ezek végül semmilyen hatással nem voltak az eseményre. A 2020-as tokiói olimpián már várhatóan arcfelismerő rendszert is bevezetnek. Mindemellett korlátozott költségvetés áll rendelkezésre a párizsi olimpia biztonságának szavatolására, amely mintegy 70 ezer fős biztonsági személyzetre elég (beleértve a rendőrséget, katonaságot és a biztonsági magáncégeket) – ez pedig fele akkora, mint ami a 2016-os labdarúgó világbajnokságon rendelkezésre állt. Igaz, hogy ma már újabb technológia is elérhető a biztonság adekvát kialakítására, de új biztonsági kihívások is jöcskán akadnak (például a pilóta nélküli légi járművek alkalmazása, UAV, az álhírek és a kibertér). Ezért is kell többszintű védelmet kialakítani integrált technológiák segítségével. De nem csupán a megfelelő technológia fontos, hanem a személyzet is, nem utolsósorban a stadionokhoz hozzáférő személyzet alapos átvizsgálása révén. A humán faktor éppoly fontos a térfigyelő kamerák alkalmazásánál (egy brit tanulmány szerint 4 képernyő szimultán megfigyelésénél az események 20%-a haladja meg a megfigyelő figyelmét. 9 képernyő esetén ez a szám már 60%-ra emelkedik – ezért is van szükség az elemző mesterséges intelligenciára. Az emberi megfigyelő figyelme 20

²¹ Michel Cadic: A párizsi nyári olimpiai játékok (2024) biztonsága.

perc után lankad). A párizsi olimpia alatt alkalmazott mesterséges intelligencia ezért az alábbiakra lesz kiélezve: tömegmozgás megfigyelése és elemzése, illetve erőszakos cselekmények detektálása. Egy arcfelismerő rendszert is bevetnek, ezt a Centinela Uncover nevű cég biztosítja. Ehhez viszont előbb módosítani kell a megfigyeléssel kapcsolatos törvényt, mert az jelenlegi formájában nem alkalmas nagyobb tömeg megfigyelésére (sőt, még ezt is tovább nyírálta a GDPR). Ezért új biztonsági törvény lép hatályba 2020-ban, ami biztosítja a rendvédelmi szervek számára a mesterséges intelligencia és az arcfelismerő-rendszerek alkalmazásának lehetőségét.

Az olimpia biztonságára való felkészülést a fentiekre is figyelemmel leginkább egy négy lábón álló tervként lehetne jellemezni. Ezek: a humán kapacitás erősítése, a megfelelő technológia biztosítása, az emberek kiképzése és a megfelelő jogszabályi környezet kialakítása. Az olimpiáig tartó időszak ütemterve szerint 2019-ben várható a megfelelő technológia beazonosítása, 2020–2021-ben a megfelelő jogszabályi környezet kialakítása, és 2023-ban a franciaországi rögbi-világbajnokság alkalmával tesztelnék éles üzemben a rendszert.

Következtetések

A szalafita–dzsihádisták indíttatású radikalizálódás és terrorizmus várhatóan még sokáig lesz jelen a délkelet-ázsiai térségben. A radikális csoportok sikeresen ki tudják használni a helyi vallási, etnikai, politikai vagy társadalmi feszültségeket, hogy újabb híveket toborozzanak és megszilárdítsák pozíciójukat a térségben. Ezért is éppoly fontos a radikalizálódás megelőzése, mint a terrorizmus megelőzése. A szélsőséges narratívákkal szemben ellen-narratívákat szükséges fejleszteni, de e tekintetben továbbra is fontos kérdés marad, hogy mely (állami?) szereplő rendelkezik kellő legitimitással, hogy ilyen narratívákat alkalmazzon csoportspecifikus szinten. A társadalom minden konstruktív szereplőjének felelőssége észlelni a radikalizálódás jeleit, hiszen mindenki felelős családja és közvetlen környezete védelméért. Bár az Iszlám Államot szárazföldön legyőzte a nemzetközi koalíció, az ideológiát nem, mert az ideológia szerves része az a tény, hogy a vereség nem elfogadható. Ezért jelent továbbra is globális fenyegetést.

A konferencián megvitatott kockázatok, kihívások és fenyegetések egyre komplexebb természete mind egyértelművé tették a holisztikus megközelítés fontosságát, ezzel együtt hangsúlyozva a több szakma tudását és tapasztalatát felhasználó preventív intézkedéseket, legyen szó akár terrorizmusról, drogkereskedelemtől vagy információs hadviselésről.

Ajánlott irodalom

The 45 recommendations of Lindt cafe siege inquest, Sydney Morning Herald, 2017, www.smh.com.au/national/nsw/the-45-recommendations-of-lindt-cafe-siege-inquest-20170524-gwc00o.html (Letöltve: 2019. 04. 05.)

- Cambodia put on money-laundering watchlist in move that may curtail foreign investment, 2019, www.straitstimes.com/asia/se-asia/cambodia-to-be-put-on-money-laundering-watchlist-in-move-that-may-curtail-foreign (Letöltve: 2019. 04. 05.)
- Cochrane, Joe: Deadly Uprising by ISIS Followers Shakes Indonesia's Prison System, *The New York Times*, 2018, www.nytimes.com/2018/05/10/world/asia/indonesia-prison-riot-islamic-state.html (Letöltve: 2019. 05. 10.)
- Hilsz-Lothian, Aaron: Airbus Predicts 37,400 New Aircraft Will Be Required in 20 Years, 2018, <https://samchui.com/2018/07/08/airbus-predicts-37400-new-aircraft-will-required-20-years/> (Letöltve: 2019. 04. 05.)
- Institute for Policy Analysis of Conflict, The Re-emergence of Jeemah Islamiyah, IPAC Report No. 36, 2017, http://file.understandingconflict.org/file/2017/04/IPAC_Report_36.pdf (Letöltve: 2019. 05. 10.)
- Lister, Tim – Sanchez, Ray – Bixler, Mark – O'Key, Sean – Hogenmiller, Michael – Tawfeeq, Mohammed: ISIS goes global: 143 attacks in 29 countries have killed 2,043, CNN, 2018, <https://edition.cnn.com/2015/12/17/world/mapping-isis-attacks-around-the-world/index.html> (Letöltve: 2019. 04. 05.)
- Melbourne Terrorist Attack 9 November 2018 911 Australia, www.youtube.com/watch?v=EUBb78WjNKQ (Letöltve: 2019. 04. 05.)
- The Re-Emergence of Jemaah Islamiyah, IPAC Report, 2017, http://file.understandingconflict.org/file/2017/04/IPAC_Report_36.pdf (Letöltve: 2019. 04. 05.)
- Rubinsztein-Dunlop, Sean: Khaled Sharrouf: The Australian radical fighting for Islamic State in Iraq and Syria, 2016, www.abc.net.au/news/2014-08-14/khaled-sharrouf-the-australian-radical-fighting-in-iraq/5671974 (Letöltve: 2019. 04. 05.)
- Singh, Bilveer: Singapore's Islamic State Jihadi, 2018, <https://thediplomat.com/2018/01/singapores-islamic-state-jihadi/> (Letöltve: 2019. 04. 05.)